

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ચુ. પી. રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

વીએએમ ઓર્ગેનિક કેમિકલ્સ લિમિટેડ અને અન્ય

ઓક્ટોબર ૧૮, ૨૦૦૬

[ન્યાયમુર્તિ શ્રી અરિજીત પાસા યાત અને ન્યાયમુર્તિ શ્રી એસ. એચ. કપાડિયા]

કરવેરા-અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન-સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલને નકારી કાઢતી વખતે, કરદાતાએ કોઈ ચૂકવણી ન કરી હોવાના આધારે તેમને રિફંડ આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો-જોકે કેટલીક ચૂકવણીઓ ખરેખર કરવામાં આવી હતી-આવી તથ્યાત્મક અચોક્કસતાને ટાંકીને, કરદાતાએ વચગાળાની અરજીઓ દાખલ કરી હતી જેમાં પુનઃસ્થાપનના હકનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો-રાજ્યએ "અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન" ના સિદ્ધાંતો પર આધાર રાખીને દાવાને પડકાર્યો હતો-અરજીઓનો નિકાલ કરીને, સર્વોચ્ચ અદાલતે

કરદાતાએ તેમના દ્વારા જમા કરવામાં આવેલી રકમના રિફંડ માટે યોગ્ય સત્તામંડળ સમક્ષ જવા નિર્દેશ આપ્યો હતો-દાવાની તપાસ કરતી વખતે, સંબંધિત સત્તામંડળને કોઈપણ ગ્રાહકને આપવામાં આવેલી તમામ રકમના સંદર્ભમાં "અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન" ના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી કેટલીક અપીલ આ અદાલત દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી જેમાં નોંધવામાં આવી હતી કે ઉચ્ચ અદાલત અને આ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા સ્ટેના વિવિધ આદેશોને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રતિવાદી-મૂલ્યાંકનકર્તા દ્વારા કોઈ ચુકવણી કરવામાં આવી ન હતી, પરંતુ અમુક બેંક ગેરંટી ઉચ્ચ અદાલત અને આ અદાલતના નિર્દેશોને અનુસરીને આપવામાં આવી હતી. ભુતકાળમાં આ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે કોઈપણ રિફંડનો કોઈ પ્રશ્ન નથી કારણ કે કાયદામાં કોઈ વસૂલાતની મંજૂરી નથી અને રકમની વસૂલાતનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

પ્રતિવાદીઓએ વર્તમાન વચગાળાની અરજીઓ દાખલ કરી છે જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કેટલીક તથ્યાત્મક ભૂલો સર્જાઈ છે, એટલે કે હકીકતમાં અમુક ચૂકવણીઓ કરવામાં આવી હતી અને તેથી, તેઓ રિફંડ મેળવવા માટે હકદાર હતા.

અપીલકર્તા-રાજ્યએ સ્વીકાર્યું હતું કે કેટલીક ચૂકવણીઓ ખરેખર કરવામાં આવી હતી, તેમ છતાં દલીલ કરી હતી કે અન્યાયી સંવર્ધનની વિભાવનાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રતિવાદીઓ કોઈપણ રિફંડ માટે હકદાર નથી.તેમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બેંક ગેરંટી દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલી રકમ માટે પણ, પ્રતિવાદીઓએ ગ્રાહકો પાસેથી વિવિધ રકમ એકત્રિત કરી હતી અને રોકડ ચૂકવણીના સંદર્ભમાં સુધારણા માંગીને, પ્રતિવાદીઓ અન્યાયી સંવર્ધન નીતિ લાગુ કરવાનું ટાળવા માંગે છે.

અરજીઓનો નિકાલ કરતા કોર્ટે ઠેરવ્યું કે:

૧. અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન એ વળતરની વાજબી અપેક્ષા હોય તેવા સંજોગોમાં, વળતર આપ્યા વિના, બીજા દ્વારા આપવામાં આવેલા લાભને જાળવી રાખવાનો છે.તે અન્ય પાસેથી મેળવેલ લાભ છે, જેનો હેતુ ભેટ તરીકે નથી અને કાયદેસર રીતે વ્યાજબી નથી, જેના માટે લાભાર્થીએ બદલો અથવા વળતર આપવું આવશ્યક છે.મફતલાલના કેસ અને સોલાર પેસ્નાટીસાઈડ્સના કેસમાં પ્રકાશિત થયેલા અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધનના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ગ્રાહકને જે પણ આપવામાં આવ્યું છે તેને અન્યાયી સંવર્ધનના સિદ્ધાંતની કસોટી પર ચકાસવું પડશે.[૨૯૬-ડી-એફ]

મફતલાલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, (૧૯૯૭) ૫ એસસીસી ૫૩૬ અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ

સોલાર પેસ્ટિસાઈડ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ, (૨૦૦૦) ૧૧૬ ઈએલટી ૪૦૧ (એસસી) – પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્ય વિરુદ્ધ વામ ઓર્ગેનિક કેમિકલ્સ લિમિટેડ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૧ એસસીસી ૨૨૫ –નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૨. તેથી વચગાળાની અપિલો નો નિકાલ નીચેના માર્ગદર્શનો સાથે કરવામાં આવે છે:

એ. ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર, પ્રતિવાદીઓએ તેમના દ્વારા જમા કરાવેલી રકમ પરત કરવા માટે યોગ્ય અધિકારી સમક્ષ અરજી દાખલ કરવી પડશે. [૨૯૬-જી]

બી. દાવાની તપાસ કરતી વખતે સંબંધિત સત્તામંડળે કોઈપણ ગ્રાહકને તેની પાસેથી વસૂલવામાં આવેલી તમામ રકમના સંદર્ભમાં "અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન" ના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખશે. [૨૯૬-જી]

સી. મુક્તિ માત્ર રોકડ ચૂકવણીના સંદર્ભમાં જ લેવામાં આવશે નહીં અને તે તે સમયગાળા સુધી પણ લંબાવવામાં આવશે કે જેના માટે બેંક બાંચધરીઓ આપવામાં આવી હતી.જો સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન કોઈ સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો હોય, તો સત્તામંડળ તપાસ કરશે કે પ્રતિવાદી દ્વારા આ રીતે એકત્રિત કરવામાં આવેલી રકમને જાળવી રાખીને અન્યાયી સંવર્ધન થશે કે કેમ, જેમ કે પ્રતિવાદીઓ સંબંધિત છે.[૨૯૬-એચ; ૨૯૭-એ]

દિવાની એપેલેટ જ્યુરીડિક્શન:દિવાની અપીલ નંબર ૫૪૧૬-
૫૪૨૪/૨૦૦૦ માં વચગાળાની અપિલ બં. નં. ૪-૧૨

અલ્હાબાદ ખાતેની હાઈકોર્ટના ૩.૪.૨૦૦૦ ના અંતિમ ચુકાદા અને
આદેશમાંથી સી.એમ.ડબ્લ્યુ.પી. નંબર
૨૯૭/૨૦૦૦,૩૩૧/૧૯૮૨,૬૨૫/૧૯૯૩,૬૯૬/૧૯૯૪,૫૩૭/૧૯૯૫,૨
૯૯/૧૯૯૬,૧૯૮/૧૯૯૭,૨૨૧/૧૯૯૮ અને ૪૨૮/૧૯૯૯.

સાથે

સી. એ. નં. ૫૪૨૫/૨૦૦૦માં આઈ. એ. નંબર ૨, ૧૩-૨૧ સી. એ. નં.
૫૪૨૭-૫૪૩૫/૨૦૦૦ માં આઈ. એ. નં. ૨૯-૪૬, સી. નં.
૮૩૮૨/૨૦૦૩માં આઈ. એ. નંબર ૨

અપીલકર્તાઓ માટે દિનેશ દ્વિવેદી, આર. એન. ત્રિવેદી, એસ. ડબ્લ્યુ.
એ. કાદરી, રાજીવ દુબે, કમલેન્દ્ર મિશ્રા, અશોક કે. શ્રીવાસ્તવ, પી. વિનય
કુમાર, સ્નેહા ભાસ્કરન અને ડી. ભારતી રેડ્ડી.

પ્રતિવાદીઓ માટે ડી. એ. દવે, સંજીવ સેન, આર. એન. કરંજવાલા,
નંદિની ગોરે, પ્રજ્ઞા સિંહ બઘેલ, માણિક કરંજવાલા, સુનીતા શર્મા, ડી. એસ.
મહરા, એસ. વસીમ એ. કાદરી, બી. વી. બલરામ દાસ અને રવિન્દ્ર કુમાર.

કોર્ટનો ચુકાદો એરીજીત પાસા ચાટ, જે. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. આ
અરજીઓ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં
પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, એટલે કે દિવાની અપીલ નંબર

૫૪૧૬-૫૪૨૪ ૨૦૦૦. રાજ્યની અપીલને આ અદાલતના ચુકાદા દ્વારા બરતરફ કરવામાં આવી હતી, જેનો અહેવાલ સ્ટેટ ઓફ ચુ. પી. એન્ડ અર્થર્સ. વિ. માં આપવામાં આવ્યો હતો.ચુકાદાના ફરરા જડમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલત અને આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા સ્ટેના વિવિધ આદેશોને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કોઈ ચુકવણી કરવામાં આવી ન હતી અને હકીકતમાં ઉચ્ચ અદાલત અને આ અદાલતના નિર્દેશોને અનુસરીને કેટલીક બેંક ગેરંટીઓ આપવામાં આવી હતી, તે ભુતકાળમાં આ અદાલતે ઉપરોક્ત ફરરામાં નોંધ્યું હતું કે કાયદામાં કોઈ વસૂલાતની મંજૂરી ન હોવાથી કોઈ રિફંડનો પ્રશ્ન જ નથી, અને રકમની વસૂલાતનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી.આ વચગાળાની અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કેટલીક અચોક્કસતાઓ હકીકતમાં આવી છે.હકીકતમાં, અમુક ચૂકવણીઓ કરવામાં આવી હતી અને તેથી, દિવાની અપીલમાં પ્રતિવાદીઓ રિફંડ મેળવવા માટે હકદાર હતા.

જવાબમાં, અપીલકર્તા-રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જોકે તે હકીકતમાં સાચું છે કે અમુક ચૂકવણીઓ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ આ અદાલતે યોગ્ય રીતે ચુકાદો આપ્યો છે કે પ્રતિવાદીઓ કોઈપણ રિફંડ માટે હકદાર નથી.મફતલાલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિડ અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ અન્ય, [૧૯૯૭] ૫ એસસીસી ૫૩૬ માં આ અદાલત દ્વારા પ્રકાશિત અન્યાયી સંવર્ધનની જાણીતી વિભાવના લાગુ કરવામાં આવી હતી.એવું પણ ધ્યાન

દોરવામાં આવ્યું હતું કે ઉત્તરદાતાઓની પ્રાર્થના બિનહાનીકારક જણાય છે, પરંતુ તે ખરેખર એવું નથી.તેનાથી વિપરીત, બેંક ગેરંટી દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલી રકમ માટે પણ પ્રતિવાદીઓએ ગ્રાહકો પાસેથી વિવિધ રકમ એકત્રિત કરી હતી.રોકડ ચૂકવણીના સંદર્ભમાં સુધારાની માંગ કરીને, પ્રતિવાદીઓ અન્યાયી સંવર્ધન નીતિના અમલીકરણને ટાળવા માંગે છે.રિલાયન્સને યુનિયન ઓફ ૧૧૭ડિયા વિ. સોલર પેસ્ટિસાઇડ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, [૨૦૦૦] ૧૧૬ ઇએલટી ૪૦ ૧ એસસીમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવ્યું હતું.

પ્રતિવાદીઓ-અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કરવામાં આવેલી રોકડ ચુકવણીના સંદર્ભમાં સુધારણા જરૂરી છે અને તે કોઈ પણ રીતે વસૂલાત સાથે સંબંધિત હોઈ શકે નહીં, જો કોઈ હોય તો, જે રજૂ કરવામાં આવેલી બેંક બાંચધરી દ્વારા આવરી લેવામાં આવી હતી.

જ્યાં સુધી રોકડમાં કરવામાં આવેલી થાપણોની વાત છે ત્યાં સુધી અન્યાયી સંવર્ધનના મુદ્દાના ચુકાદા સામે પ્રતિવાદીઓને કોઈ વાંધો નથી, તેમ છતાં એવું કહેવામાં આવે છે કે તે રજૂ કરવામાં આવેલી બેંક બાંચધરીઓ સંબંધિત બંધ મુદ્દાને ફરીથી ખોલવાનો આધાર ન હોઈ શકે, ભલે તે દલીલ માટે સ્વીકારવામાં આવે કે સંબંધિત સમયગાળા માટે ચોક્કસ વસૂલાત કરવામાં આવી હતી.

અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન એ વળતરની વાજબી અપેક્ષા હોય તેવા સંજોગોમાં, વળતર આપ્યા વિના, બીજા દ્વારા આપવામાં આવેલા લાભને જાળવી રાખવાનો છે.તે અન્ય પાસેથી મેળવેલ લાભ છે, જેનો હેતુ ભેટ તરીકે નથી અને કાયદેસર રીતે ન્યાયી નથી, જેના માટે લાભાર્થીએ બદલો અથવા વળતર આપવું આવશ્યક છે.

મફતલાલના કેસ (ઉપરોક્ત) અને સોલાર પેસ્ટીસાઈડસના કેસ (ઉપરોક્ત) માં પ્રકાશિત થયેલા અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધનના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ગ્રાહકને જે પણ આપવામાં આવ્યું છે તે અન્યાયી સંવર્ધનના સિદ્ધાંતની પરીક્ષા પર ચકાસવું પડશે.

તેથી અમે નીચેની સૂચનાઓ સાથે આઈ. એ. નો નિકાલ કરીએ છીએ:

૧. ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર, પ્રતિવાદીઓ તેમના દ્વારા જમા કરાવેલી રકમ પરત કરવા માટે યોગ્ય અધિકારી સમક્ષ અરજી દાખલ કરશે.
૨. દાવાની તપાસ કરતી વખતે સંબંધિત સત્તામંડળે કોઈપણ ગ્રાહકને તેની પાસેથી વસૂલવામાં આવેલી તમામ રકમના સંદર્ભમાં "અન્યાયપૂર્ણ સંવર્ધન" ના સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખશે;
૩. મુક્તિ માત્ર રોકડ ચૂકવણીના સંદર્ભમાં જ લેવામાં આવશે નહીં અને તે તે સમયગાળા સુધી પણ લંબાવવામાં આવશે કે જેના માટે બેંક બાંયધરીઓ આપવામાં આવી હતી.જો સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન કોઈ સંગ્રહ

કરવામાં આવ્યો હોય તો સત્તામંડળે તપાસ કરવી જોઈએ કે પ્રતિવાદીઓ
દ્વારા આ રીતે એકત્રિત કરવામાં આવેલી રકમને જાળવી રાખવાથી જ્યાં
સુધી પ્રતિવાદીઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી અન્યાયી સંવર્ધન થશે કે કેમ.

તે મુજબ અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

બી. બી. બી.

અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*